

Asia Esittävä taiteilija

Hakija C r.y.

Annettu 24.1.1989

Tiivistelmä *A oli esiintynyt markkinointivideoilla muun muassa henkilöstön koulutuspalveluita ja kosmetiikan myyntiä esittelevissä puhelinmarkkinointitilanteissa. A:n esitys ei saanut tekijänoikeuslain 45 §:n mukaista suojaa, koska esitetyt puhelin keskustelut eivät olleet itsenäisiä ja omaperäisiä tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan suojattuja teoksia.*

SELOSTUS ASIASTA

Ammattiliitto C r.y. on pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä, voidaanko X Oy:n entisen puhelinmyyntineuvottelijan A:n esiintymistä Y Ky:n tuottamassa puhelinmarkkinoinnin koulutusvideossa pitää tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna toimintana.

Neuvostolle toimitetusta aineistosta ilmenee, että Y Ky ja Oy Z Ab olivat tehneet sopimuksen puhelinmarkkinoinnin koulutusvideon valmistamisesta ja markkinoinnista. Videossa esiintyneellä A:lla oli työsopimus X Oy:n kanssa, joka määräsi A:n mukaan videon valmistamiseen. Etukäteen A:lle ei kerrottu työn luonteesta eikä siitä, kenen lukuun työ suoritetaan. Työnantajan kanssa sovittuihin työtehtäviin ei ole kuulunut osallistuminen asiakasyritysten tuottamien koulutusvideoiden valmistamiseen esiintyjänä.

X Oy:n vastaus

Lausuntopyyntöasiakirjoihin on liitetty X Oy:n asiasta laatima vastaus. Vastauksesta ilmenee, että X Oy:n liikeideana on vuokrata työntekijöidensä työkapasiteettia tuntiveloituksella asiakasyritystensä käyttöön. Työ suoritetaan joko X Oy:n omissa toimitiloissa tai vähäiseltä osin asiakkaan toimitiloissa. A on työskennellyt X Oy:n palveluksessa niin sanottuna telemarkkinoijana eli puhelinmyyntineuvottelijana suorittaen asiakkaiden toimeksiannosta puhelinmyyntiä, puhelinkartoituksia ja -haastatteluita sekä muita suoramarkkinoinnin toteutukseen liittyviä tehtäviä.

Työvoiman vuokraus asiakkaan tiloihin perustuu vapaaehtoisuuteen, eli työntekijällä on oikeus kieltäytyä hänelle osoitetusta työstä talon ulkopuolella. Talon ulkopuolella tapahtuvasta työstä maksetaan työntekijälle lisäkorvaus kultakin työpäivältä. Suostuessaan nyt kysymyksessä olevaan työtehtävään A tiesi, että häntä tarvitaan videon tekemiseen muutamien soittotilanteiden kuvaamista varten. A esiintyy kasettisarjan 3. ja 4. osassa yhteensä muutamien minuutin ajan. A:n videolla ilmaisema teksti on markkinointikonsultti B:n suunnittelema.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntoon seuraavan.

Kirjalliset ja taiteelliset teokset saavat suojaa tekijänoikeuslain 1 §:n nojalla. Esimerkkeinä tällaisista teoksista säännöksessä mainitaan muun muassa kaunokirjallinen tai selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sekä sävellys- ja näyttämäteos. Tekijänoikeudellista suojaa saadakseen teoksen on oltava tekijänsä persoonallisuuden ja omaperäisyyden ilmentymä eli sen on yllettävä niin sanottuun teostasoon. Laissa ei määritellä, millainen tuotteen tulee olla, jotta teostasovaatimus täyttyisi, vaan kysymystä on lain esitöiden mukaan arvioitava tapauskohtaisesti (komiteanmietintö 1953:5). Eräänä arviointiperiaatteena on esitetty, että teos on tekijänoikeudellisesti suojattu, jos kukaan toinen ei itsenäisesti olisi päätenyt samaan lopputulokseen. Kirjallisille teoksille ei käytännössä ole asetettu kovin korkeita vaatimuksia tekijänoikeudellisen suojan saamiseksi. Toisaalta esimerkiksi uutistapahtumaa selostavien, vailla laatijansa toimituksellista tai luovaa panosta olevien tiedotteiden ei ole katsottu yltyvän teostasoon. Tekijänoikeussuoja koskee paitsi teosta kokonaisuudessaan myös sen omaperäistä osaa.

Esittävän taiteilijan oikeuksista säädetään tekijänoikeutta lähellä olevia oikeuksia eli niin sanottuja lähioikeuksia käsittelevässä tekijänoikeuslain viidennessä luvussa. Lain 45 §:n mukaan esittävän taiteilijan kirjallisen tai taiteellisen teoksen esitystä ei hänen suostumuksettaan ole lupa ottaa äänilevyyn, elokuvaan tai muuhun laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa, eikä radion tai television välityksellä tai suoraan siirtämällä saattaa yleisön saataviin. Tallennettua esitystä ei taiteilijan suostumuksetta saa siirtää toiseen laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa, ennen kuin 25 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona laitteeseen ottaminen tapahtui.

Esittävän taiteilijan oikeuksia on käsitelty tekijänoikeuskomitean III osamietinnössä (komiteanmietintö 1987:7). Suojan kohteena on esittävän taiteilijan kirjallisen tai taiteellisen teoksen esitys. Toisin kuin luovan

taitelijan tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitetuille teoksille ei esittävän taitelijan suoritukselle ole asetettu mitään teostaso- tai omaperäisyysvaatimusta. Teoksen esittäjän taiteellinen koulutus ei myöskään ole ratkaiseva. Myös harrastelijaa on pidettävä taiteilijana säännöksen tarkoittamassa mielessä.

Tekijänoikeuslain mukaan esittävän taiteilijan esitys nauttii kuitenkin suojaa vain, milloin esityksen kohteena on teos. Pelkkää taiteellista suoritusta ei suojata, vaan suojan saamisen edellytyksenä on, että esitettävänä on 1 §:ssä tarkoitettu kirjallinen tai taiteellinen teos. Jos esitetty tuote jää teostason alapuolelle, esitys jää vaille suojaa.

A esiintyy markkinointivideoilla muun muassa henkilöstön koulutuspalveluita ja kosmetiikan myyntiä esittelevissä, casetyyppisissä puhelinmarkkinointitilanteissa, joiden teksti on Z Oy:n markkinointikonsultti B:n suunnitelma. Neuvosto ei ota kantaa siihen, onko video kokonaisuudessaan tekijänoikeuslain suojaama teos, koska lausuntopyynnön tarkoittamaa osaa siitä voidaan arvioida kokonaisuudesta erillään.

A:n puhelinkeskusteluissa esittämät repliikit ovat tavanomaisia, tavallisessa arkikielessä esiintyviä lauseenparsia ja vuoropuhelun osia. Niihin ei sisälly sellaisia luovia ja omaperäisiä elementtejä, kuin mitä tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettulta teokselta edellytetään. Tämän vuoksi tekijänoikeusneuvosto katsoo, ettei A:n markkinointivideoilla esittämiä puhelinmarkkinointikeskusteluja voida niiden luonteen vuoksi pitää teoksina tai teoksen omaperäisinä osina, eikä niiden esittäminen sen vuoksi saa suojaa tekijänoikeuslain 45 §:n nojalla.